

Πολιτική συνεργασία δεν σημαίνει οικονομική εξάρτηση

Description

Μαρία Δεμερτζή*

Είναι πολύ δύσκολο και λανθασμένο να μιλάμε για πολιτική συνεργασία με τη Ρωσία εφόσον διαρκεί ο πόλεμος στην Ουκρανία. Ωστόσο, θα έρθει μια στιγμή μετά το τέλος της εποχής του Πούτιν, όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και ολόκληρη η Ευρώπη θα πρέπει να έρθουν πάλι σε επαφή και συνεργασία. Η Ρωσία θα παραμείνει στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ και μην ερχόμενοι σε επαφή μαζί της δεν αποτελεί επιλογή εάν θέλουμε να επιτύχουμε ειρηνική συνύπαρξη.

Εδώ υπάρχει ένα ευρύτερο ζήτημα. Η ανάγκη για πολιτικό διάλογο με τους *μη ομοϊδεάτες* είναι μια ανάγκη που υπερβαίνει τη Ρωσία κι έχει αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία σε έναν ολοένα και πιο πολωμένο κόσμο. Ενώ ο πειρασμός είναι πάντα να μιλάμε με εκείνους που σκέφτονται κι λειτουργούν όπως *εμείς*, είναι ακριβώς με εκείνους που σκέφτονται και λειτουργούν διαφορετικά που πρέπει να βρούμε τρόπο να συνεργαστούμε, προκειμένου να αντιστρέψουμε αυτή την πόλωση. Χρειάζεται μια κοινή βάση για όλους προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τα παγκόσμια δημόσια κοινά, όπως το κλίμα. Αλλά η πολιτική βάση για συνεργασία κι η επιθυμία να έρθουν όλοι στο παγκόσμιο τραπέζι διαπραγματεύσεων δεν είναι το ίδιο με την οικονομική συνεργασία και σίγουρα δεν ισοδυναμεί με οικονομική εξάρτηση.

Αυτό που κατέστησε σαφές η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είναι ότι οι χώρες της Ευρώπης είχαν συγχέει την ανάγκη για πολιτική συνεργασία με την οικονομική εξάρτηση.

Η αρχή της συνεργασίας με τη Ρωσία ως τρόπος πολιτικής αντιμετώπισης της χώρας εξισώθηκε με την υπερβολική ενεργειακή εξάρτηση στην οποία χτίστηκε ένα βιομηχανικό μοντέλο. Καθώς η ΕΕ αγωνίζεται να «αποσυνδεθεί» από τη Ρωσία σε ενεργειακά θέματα, οι ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να μάθουν να διαφοροποιούν τις δύο έννοιες.

Η πολιτική δέσμευση, ειδικά με εκείνους που σκέφτονται διαφορετικά, θα παραμείνει απαραίτητη. Μια ατζέντα για το κλίμα δεν θα εκπληρωθεί ποτέ εάν οι χώρες ενεργήσουν μόνες τους ή περιοριστούν στο να μιλούν μόνο στους ομοϊδεάτες. Επίσης, η πολιτική οδός είναι η μόνη πραγματική εναλλακτική λύση στην επιθετικότητα που απειλεί την ειρήνη. Οι πολυμερείς λύσεις στους κανόνες δέσμευσης παραμένουν ο καλύτερος τρόπος μεγιστοποίησης της συμμετοχής και διατήρησης της βούλησης για συνεργασία. Τα πολυμερή φόρουμ είναι επίσης ο μόνος τρόπος δίκαιης κατανομής του βάρους οικονομικών πολιτικών που θα ακολουθηθούν στο μέλλον.

Αν όμως η πολιτική και η οικονομική συνεργασία είναι έννοιες που αλληλο-ενισχύονται, δεν αποτελούν το ίδιο πράγμα. Οι παράγοντες που ενισχύουν την ανθεκτικότητα των οικονομικών συστημάτων διαφέρουν από εκείνους που οδηγούν στην πολιτική συνεργασία. Μια οικονομική μονάδα, είτε πρόκειται για εταιρεία, επιχείρηση ή χώρα, θα πρέπει να ενδιαφέρεται για την τιμή και το κόστος, όσο ενδιαφέρεται για την έννοια συνέχειας των δραστηριοτήτων (business continuity). Έτσι, η διαφοροποίηση τόσο της προμηθευτικής όσο και της πελατειακής βάσης, είναι ζωτικής σημασίας για βιώσιμα αποτελέσματα διαχρονικά. Η απόλυτη εξάρτηση από μία πηγή απειλεί την συνέχεια των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Η επιθυμία, για παράδειγμα, να συντομευθούν οι αλυσίδες εφοδιασμού δεν ισοδυναμεί απαραίτητα με πολιτική εχθρότητα. Εάν το μήκος μιας αλυσίδας εφοδιασμού απειλεί την επιχειρησιακή συνέχεια, είναι λογικό από οικονομική άποψη να αναζητηθούν τρόποι σύντμησής της. Η εξάρτηση από έναν τύπο και μια πηγή ενέργειας είναι μια άλλη περιττή ευπάθεια στην οικονομική συνέχεια δραστηριοτήτων. Η διαφοροποίηση είναι μια καλή οικονομική αρχή χωρίς να χρειάζεται να επικαλούμαστε πολιτικά κίνητρα.

Ωστόσο, το πρόβλημα προκύπτει όταν οι δύο έννοιες συγχέονται. Οι βραχύτερες αλυσίδες εφοδιασμού συχνά ταυτίζονται με το “friend-shoring”. Η ενεργειακή διαφοροποίηση χαρακτηρίζεται ως «αποσύνδεση» (decoupling). Η βελτιστοποίηση του μήκους των αλυσίδων εφοδιασμού και η διαφοροποίηση της ενέργειας αποτελούν τρόπους ενίσχυσης οικονομικής ανθεκτικότητας. Η αποσύνδεση και το friend-shoring, είναι τρόποι να αγνοήσουμε εκείνους με τους οποίους δεν συμφωνούμε. Αυτή η ανάμειξη των δύο ενθαρρύνει ένα αφήγημα που δεν ευνοεί τη διεθνή συνεργασία και την

ανεκτικότητα . Πιστεύω ότι οι δύο έννοιες της “στρατηγικής αυτονομίας” στην ΕΕ ή του “Buy American” στις ΗΠΑ προωθούν ένα αφήγημα μειωμένης προθυμίας για συμμετοχή σε παγκόσμιο επίπεδο, αν όχι προστατευτισμού. Για την ΕΕ αυτό είναι σίγουρα ασυμβίβαστο με την επιδίωξή να προωθήσει την πολυμέρεια. Κι είναι εντελώς περιττό εάν ο στόχος είναι απλώς η αύξηση της ανθεκτικότητας των οικονομιών μας.

Παγκόσμιες λύσεις σε παγκόσμια προβλήματα απαιτούν περισσότερο και όχι λιγότερο διάλογο. Το αφήγημα κι οι δράσεις που θα προωθήσουμε πρέπει να αποφύγουν όσο το δυνατόν μπορούν του αποκλεισμούς, διαφορετικά κινδυνεύουν να εκτροχιάσουν τον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής και της παγκόσμιας ειρήνης.

Αλλά ενώ συμβαίνει αυτό, δεν μπορούμε να καθοδηγούμε τον τρόπο με τον οποίο οικοδομούμε τις οικονομίες μας μόνο βάση του με ποιον συνεργαζόμαστε πολιτικά. Χρειαζόμαστε ένα ισχυρό οικονομικό σύστημα που θα μπορεί να αντέξει κλυδωνισμούς οποιασδήποτε φύσης, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών. Αυτό είναι οικονομική κοινή λογική.

** Η Μαρία Δεμερτζή είναι Υποδιευθύντρια του Bruegel, και καθηγήτρια οικονομικής πολιτικής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε σε αγγλική έκδοση στο Bruegel Blog, και στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*